

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Principia Juris Canonici : Ex Libro ... Decretalium Gregorii
IX. Pontificis M / Antehac In Alma & Archi-Episcopali
Benedictina Universitate Salisburgensi**

König, Robert

Salisburgi, 1725

VD18 80460518

4. De Consuetudine.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61781](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61781)

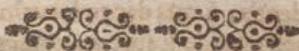
vel expressis Princeps verisimiliter gratiam concessisset, vel non concessisset, attendi debet communis stylus Principis, vel usus Cancellariae, item probabilis conjectura, vel communis usus aliarum literarum, quas Principes concesserunt, vel concedere consueverunt; potissimum verò an non gratia præiudicium inferat: quia contra hunc stylum, & usum, aut in præiudicium tertii Principes non præsumuntur aliquid concedere. Vid. latè Felin. *in d. c. 20. à n. 8.*

12. II. Vitiatur Rescriptum gravi, manifesto, & inexcusabili errore latinitatis: cum enim transeat per manus multorum officialium, & non sit verisimile eos non vidisse, aut emendasse falsam latinitatem, ideo præsumitur, huiusmodi rescriptum extra voluntatem, & Cancellariam Principis ab aliis fuisse falsificatum. *cap. 11. & ibi Gloss. h. t.* Hæc tamen præsumptio probabiliter est juris tantum, non verò juris & de jure: cum enim ista excludat probationem in contrarium de jure naturalem concessam, non est inducenda sine textu expresso; expressus autem textus ostendit nequit. Dissentit Fagnan. *in d. c. 11. n. 3.*

13. III. Rescriptum regulariter vitiatur & de falsitate suspectum redditur rasurâ factâ in loco substantiali, id est, in parte dispositiva, siue in conclusione. *c. 5. de Crimine falsi c. 12. in fine. de Privilegiis. & ibi Gloss. in V. rasura. Dixi: regulariter.* Exceptiones notabiles dabit P. Engel *h. t. n. 15.*

14. IV. Rescriptum vitiatur ejusdem abusu: abutentes enim privantur commodo rescripti, & ad expensas, quas propterea adversarios tulisse constiterit, condemnantur. *c. fin. h. t. ubi modi rescriptis abutendi recensentur.*

Cæterea rescriptorum vitia facillè ex dictis colliges.

TITULUS IV.

De Consuetudine.

SUMMARIA.

1. Consuetudinis homonymia. 2. Definitio.
3. Et divisio.
4. Actus, quibus consuetudo introducit, debent, esse facti animo eam introducendi.
5. Voluntarii. 6. Notorii. 7. Frequentes.
8. Uniformes. 9. Et diuturni.
10. Non valet consuetudo contraria juri divino vel naturali; item Ecclesia, Religioni, aut bono publico
11. 12. 13. 14. 15. 16. Quaedam consuetudines invalidæ recensentur.
17. Ad consuetudinem stabilendam requiritur saltem generalis Legislatoris consensus.
18. Consuetudo obligat instar legis.
19. Consuetudo secundum legem eandem interpretatur; consuetudo præter legem jus novum constituit: consuetudo contra legem eandem tollit.
20. De Ab- & derogatione Consuetudinis.

Vltimum est de jure scripto, nempe Constitutionibus & Rescriptis: Sequitur de jure non scripto, quo nomine Consuetudo indigitatur.

§. I.

Consuetudo dupliciter usurpatur. I. causaliter: pro frequentia actuum, & pro eo, quod in communi usu est; quo sensu proprie dicitur consuetudo facti, usus, mos, seu mores. II. formaliter: pro ipso jure, quod ex diuturno usu & repetitis huiusmodi actibus oritur, & vocatur consuetudo juris. In hoc sensu hic accipitur, &

§. II.

Definitur Consuetudo ab Isidoro in *c. 5. dist. 1.* quod sit *jus quoddam moribus institutum, quod pro lege suscipitur, cum deficit lex.* Verum cum hæc definitio neque diuturnitatem, & tacitum populi consensum, potissima consuetudinis requisita, explicet, neque consuetudini contra legem conveniat, exactius alii ex *§. 9. F. de F. N. G. & C. ex l. 32. ff. de LL.* definiunt Consuetudinem, quod sit

jus diuurnis moribus, & tacito populi consensu introductum.

§. III.

3 *Dividitur* Consuetudo I. in Canonicam & Civilem: illa est, quæ locum habet in materia spiritali, seu Ecclesiastica, ut est consuetudo jejunandi, vel observandi aliquod festum; Civilis est, quæ versatur circa materiam merè temporalem, & propriam Laicorum.

II. *Dividitur* Consuetudo in Generalem, & Particularem. Generalis est, quæ in tota Re. publ. & à communitate Ecclesiastica, vel Civili generaliter recepta est; quo passim referuntur Consuetudines Feudales; Particularis est, quæ in certa solùm Reip. parte & à particulari solùm communitate v. g. Universitate, vel Civitate est approbata.

III. *Dividitur* Consuetudo in illam, quæ est secundùm legem, præter legem, & contra legem. Consuetudo secundùm legem est, quæ ei consonat, eamque præexistente supponit; unde solùm est consuetudo facti, & continua legis observantia, nec jus novum constituit. Consuetudo præter legem est, quæ introducit in ea materia, de qua lex scripta nihil disponit. Denique Consuetudo contra legem est, quæ illam vel ex toto abrogat, vel ex parte eadem derogat; hinc communiter desuetudo nuncupatur.

§. IV.

4 *Causa efficiens* Consuetudinis sunt mores sive actus, è quibus populi & communitatis alicujus consensus in consuetudinem deprehenditur. §. 9. *Inst. de F. N. G. & G. l. 3 2. in fine ff. de LL.* Unde

I. Hi actus debent esse frequentati animo introducendæ consuetudinis & obligationis, vel abrogandi legem antiquam. *Gloss. in c. frustra. dist. 8.* Ratio est: quia actus agentium non operantur ultra intentionem eorum. *l. 19. ff. de Reb. cred.* ergo non inducunt consuetudinem, nisi ex parte populi adsit intentio inducendi illam. Et hæc ratione nulla oritur

consuetudinis obligatio ex actibus, qui sunt ex devotione, seu mera voluntate libera, aut ex gratia: veluti si populus sapius certum obsequium vel Eleemosynam præstet alicui Ecclesiæ, aut domui pauperum; certas preces v. g. ad pulsum angelicum persolvat, aquam benedictam in ingressu templi recipiat &c. *Suarez lib. 7. de LL. c. 14. n. 6.*

Porro idem *Suarez c. 15.* subjungit plures, & pro praxi notabiles regulas, ex quibus conjici possit, consuetudinem cum animo obligandi introductam esse. *Prima* est, si materia consuetudinis ejusque obligatio bono publico sit valde utilis. *Secunda*, si consuetudo longæva & difficilis servetur à majore parte populi; difficilia enim non solent à multis servari, nisi subsit obligatio. *Tertia*, si prudentes & timorati malè sentiant de violentibus consuetudinè, & populus inde scandalizetur. *Quarta*, si Prælati, aut Magistratus reprehendant aut puniant violatores. Extra has verò & similes circumstantias in dubio consuetudo habenda est potius pro voluntaria, & supererogatoria, quam pro obligatoria & conscientia stringente; quia nemo facile præsumitur velle obligari, cum esse obligatû onerosum sit & grave.

II. Debent esse plenè liberi & voluntarii: quia actus involuntarii consensum populi indicare non possunt. Ex quo

Sequitur I. non induci consuetudinem per actus metu extortos: quia tales actus facti ex solo timore, ita ut eo absente non fierent, non sunt, nec moraliter præsumi possunt, facti animo inducendi consuetudinem, sed potius animo evadendi malum, quod operanti per metum intentatur; ac proinde non sunt sufficiens indicium, ex quo colligi possit publicus consensus populi in consuetudinem. *Pierthing b. s. num. 27.*

Sequitur II. neque induci consuetudinem per actus ex ignorantia vel errore actos, sed debent procedere ex scientia, quod necdum

fit

fit obligatio legis, ad hoc ut obligationem inducant; vel ex scientia legis latae, ad hoc ut illam tollant. Panorm. in c. ult. h. r. num. 12. Ratio est: quia actus erronei sunt involuntarii: nihil enim tam contrarium est consensui, quam error. l. 15. ff. de Jurisdic. l. 116. §. 2. ff. de R. J. Unde si populus ex errore observaret per decennium aliquem diem festum vel jejunium, existimans se ad hoc obligari, non faceret consuetudinem juris: item si materialiter transgrederetur legem, quam nesciret extare, non praecriberet contra legem. Hamold de F. & J. tr. 1. procm. c. 3. controu. 3. n. 140.

Non obstat l. 39. ff. de LL. ubi dicitur: quod non ratione introductum, sed errore privum, deinde consuetudine obtentum est, in aliis similibus non obtinet: sensus enim non est, quod consuetudo per errorem inducta sit valida in sua materia, non verò sit extendenda ad casus similes; sed sensus est, quod talis consuetudo durante errore obtineat, illo autem detecto non duret, neque det jus ad exercendos actus similes illis, qui antea ex consuetudine putativè legitima exercebantur.

III. Actus, quibus consuetudo introducit, debent esse publici & notorii ipso facto, hoc est, non clam & in occulto, sed palam & publicè fieri, ita ut ex illis colligi possit tacitus populi, seu communitatis consensus. Non est tamen necessarium, quod aliqui volunt illos actus esse judiciales, sive in iudicio contradictorio obtentos, & à iudice approbatos: siquidem populus non minus potest consentam suam declarare per actus extrajudiciales, quam judiciales; quod & apparet ex l. 38. ff. de Legib. ubi Juris-Consultus separatim consuetudinem, aut rerum similiter iudicatarum auctoritatem in ambiguitatibus vim legis obtinere dicit. Neque moror l. 34. ff. Eod. quia consilii est, non verò necessitatis; adeoque tantum inuit, expediendum consuetudinis

probanda modum esse, dispicere, an etiam contradictorio aliquando iudicio consuetudo firmata sit. Et hanc sententiam sequi Cameram Imperialem, testis est Gail. l. 2. obser. 31. num. 8.

IV. Hi actus debent esse ita frequentes, ut tacitum populi consensum arguere & manifestare possint. l. 1. C. Quae sit longa consuet. l. 3. C. de Aedific. privat. Unde non facile unus aut duo actus sufficiunt ad consuetudinem introducendam: & quia neque jus certum numerum actuum definiuit, aut definire potuit, cum diversissimae circumstantiae & occasiones modò magis, modò minus actus afficiant, populi notitiam & consensum impediunt vel promoveant, ideo communiter iudicis arbitrio relinquuntur, ut statuatur, an tot actus contigerint, ut populi consensus ex iis verosimiliter colligi possit. arg. l. 1. §. 2. ff. de Jure deliber. Cui tenentiae ad stipulantur Gail. d. obser. 31. n. 7. Menoch. de Arbitr. Jud. lib. 2. casu 81. n. 4. Nec refragatur l. 3. C. de Episc. audient. c. 25. causu 25. q. 2. ubi geminatio ejusdem criminis consuetudo dicitur; ibi enim sermo est, non de consuetudine juris inducente vel abrogante legem, sed de quadam consuetudine facti & assuetudine criminis, quae sufficiat ad poenam augendam, & ad veniam non facile concedendam, non ad jus consuetudinarium constituendum; quemadmodum ex exemplo de geminata caede & aliis in cit. textib. positis satis liquet.

V. Actus debent esse uniformes: nam difformitas actuum omnem populi consensum evertit. Ubi tamen cautè procedendum, & bene distinguendum duxerim, quo tempore varietas actuum exlitterit: an sub initium consuetudinis, an post aliquod tempus, an verò iam firmatâ consuetudine; nec enim ab initio statim omnes populi seu communitatis actus per omnia similes facile esse possunt, nec firmatam iam consuetudinem unus aut alter

actus

actus abrogare valebit, sed illa difformitas maximè obest, quæ medio succrescentis consuetudinis tempore intervenit, ita ut tunc unico notorio actu contrario interrumpi. & periri consuetudinem necdum completam, aut præscriptam, DD. vulgò statuunt cum Pannorm. *in c. fin. n. 19. h. t.*

VI. Denique actus debent esse diuturni, §. 9. *F. de F. N. G. & C. l. 32. §. 1. l. 33. ff. de LL.* Quæ verò temporis diuturnitas ad inducendam consuetudinem requiratur? non una omnium est sententia. *Prima* requirit tempus immemorabile, seu centum annorum eò quòd consuetudo *longæva* dicatur *in l. 2. C. Quæ sit longa consuet. longævum autem juxta l. 23. C. de SS. Ecclesiis.* 100. annos denotet. At hæc opinio hodie antiquata est: quia jura sæpius longi tantum temporis mentionem faciunt, sicut *in Tit. C. quæ sit longa consuet.* *Secunda* requirit 10. annos inter præsentem, & 20. inter absentes, cum hoc respectivè sit longum & diuturnum tempus ad consuetudinem à legibus requisitum arg. *cit. Rubr. C. quæ sit longa consuet.* Sed hæc distinctio quò ad membrum *inter absentes* reprobatur, quia populus, seu communitas, in qua consuetudo inducitur, semper præsens esse intelligitur, licet aliqui ex illa absint. *Tertia* indistinctè requirit 10. annos tam de Jure Civili, quàm Canonico, cum longum & diuturnum tempus isto spatio concludatur. Verùm hæc subsistere nequit, tum quia tempus longum, seu diuturnum etiam de 30. & 40. annis verificatur *l. 2. V. diu res alienas. C. de Præscript. 30. ann. l. 57. ff. de ritu nupt.* tum quia repugnat eodem tempore elici tacitum populi consensum in rebus magni momenti, quo in levioribus & nullius præjudicii, ut consideranti patescit. *Quarta* & communior sententia hoc quidem decennii tempus approbat ad stabiliendam consuetudinem contra, vel præter jus Civile, item præter jus Canonicum;

KÖNIG IN DECRETAL. LIB. I.

contra jus Canonicum verò 40. annos exigit: quia ut consuetudo derogat juri Ecclesiastico, debet esse legitimè præscripta. *c. fin. h. t. c. 3. eod. in 6.* ergo tantum temporis requiritur ad consuetudinem contra legem Canonicam, quantum ad præscriptionem, & consequenter 40. anni arg. *c. 4. 6. & 8. de Præscript.* At malè concludit hæc argumentatio: siquidem aliàs sequeretur, contra Jus Canonicum nec 40. annos sufficere, sed semper requiri 100. hoc enim tempus exigit præscriptio contra Romanam Ecclesiam & Jura Pontificia, quibus accensentur constitutiones Canonice. Ego in hac opinionum varietate cum Harprecht *ad §. 9. F. de F. N. G. & C. n. 19. & plurimis ibid.* laudatis existimo, determinationem temporis, quippe nullà lege definiti, relinquendam esse judicis prudentis arbitrio, qui observabit, an tantum temporis præterierit, quantum sufficit, ut ex ejus lapsu possit rationabiliter præsumi consensus populi in consuetudinem. *arg. d. l. 1. §. 2. ff. de Jure deliber.*

§. V.

Subjctum consuetudinis est communitas, ejusque membra, cives, & subditi, qui consuetudine obligantur. Quinam autem obligentur, tacitè deducitur ex iis, quæ supra *in Tit. 2. §. 7.* de subjctio constitutionis, seu legis dicta sunt: quia quò ad hoc consuetudo legem imitatur per §. 9. *F. de F. N. G. & C.*

§. VI.

Materia, seu objectum consuetudinis est idem, quod legis. Unde sicut non potest lex expressa statui de iis, quæ juri naturali, aut Divino adversantur, vel Ecclesiæ, Religioni, aut bono publico perniciose sunt. *c. 2. dist. 4. ita nec induci consuetudo, per c. 5. dist. 1. c. 3. 5. & 8. dist. 8. c. fin. & ibi DD. h. t. & hinc*

Resolves I. Nulla consuetudine utcumque immemorabili induci posse, ut usurarum exercitium sit licitum. *Clem. un. in fine princ. de Usuris. Covar. lib. 3. Var. Resol. c. 1. n. 8.*

F

Ra-

Ratio est: quia usurarum crimen utriusque testamenti pagina detestatur. *c. 3. & 4. de Usuris.* & expressum est *Levit. c. 25. & Luc. c. 6.*

12. Resolves II. Corruptelam esse arithmeticam illam, & circularem bibendi consuetudinem. *c. 14. de Vita & honest. Cler.* ubi Innocentius Papa abolet abulum, quo in quibusdam partibus ad potus æquales obligantur potatores, & ex combibonibus ille plus laudatur, qui plures inebriat, & calices exhaurit fecundiores, prout & per Recess. Imperii sapius, & in specie Anno 1500. tit. von guttrinken. sub multa pecuniaria, & postea Anno 1512. sub poena corporali immoderata bibendi consuetudo reprobatur. Ratio est: quia alium provocare, & urgere usque ad ebrietatem, vel periculum ebrietatis est contra jus naturæ, & grave peccatum, ut cum communi docet *Dicastillo de virtut. Cardin. l. 1. D. 3. n. 148.*

13. Resolves III. Non valere consuetudinem contra immunitatem Ecclesiasticam, præsertim ut Clerici coram JUDGE laico conveniantur. *Gloss. in c. Clerici V. consuetudine de Judiciis. Panorm. in c. fin. h. t. n. 15.* Ratio est: quia Clericorum exemptio probabiliter est juris Divini. *c. quaquam 4. de Censib. in 6. Trid. sess. 25. de Reform. c. 20.* Et licet juris positivi tantum foret, tamen consuetudo contraria non subsisteret, eò quod generalis quoque consensus Pontificis desit, dum expressè resistit, & annullat omnem consuetudinem contrariam. *c. 3. h. t. d. c. Clerici de Judic. c. 49. de Sentent. excomm. & quotannis in Bulla Cœnæ Domini n. 15. 19. & in fine.* Neque refert, quod S. Pontifex sciat, in multis locis contrarium prædicari: nam multa, quæ per patientiam tolerantur (quia ut evitentur majora mala, impediri non possunt) non hoc ipso comprobantur, præsertim dum contraria protestatio singulis annis renovatur. *c. 6. dist. 4. c. 18. de Præbend.*

14. Resolves V. Invalidam esse consuetudinem

quâ Prælato bona Ecclesiastica liberè alienare liceat. *Panorm. in c. 5. de Reb. Eccles. non alien. Glossa in Clem. 2. V. consentiente in fine. Eod. Ratio est: quia talis consuetudo non potest non cedere in grave detrimentum Ecclesiæ, nec apparet, quomodo hoc damnum compensari & res cohonestari possit.*

Resolves V. Viribus destitui consuetudinem quâ filii & filia, quæ religionem ingrediuntur, hæreditate privantur. *arg. c. fin. causa 19. q. 3. & Novel. 123. c. 41.* Ratio est: quia hujusmodi consuetudo impediret, aut restringeret libertatem ingrediendi religionem contra *Trid. Sess. 25. de Regular. c. 16. 17. & 18.*

Resolves VI. Irritandam, quin etiam irritam esse consuetudinem, per quam sententia Ecclesiasticæ censuræ violatur. *c. 5. & ibi Panorm. n. 2. h. t.* Ratio assignatur in textu: quia non valet consuetudo, per quam nervus Ecclesiasticæ disciplinæ enervatur: esset enim irrationabilis, & Ecclesiæ, ac bono publico perniciosa, ideoque rejicienda per *c. 7. & ult. h. t.* atqui censura Ecclesiasticæ est veluti nervus Ecclesiasticæ disciplinæ: nam sicuti corporis membra nervis continentur, ut officiis suis ritè fungi possint, ita fideles in officio continentur censuris Ecclesiasticis, earumque metu. Aliæ complures reprobatae consuetudines in *c. 1. 3. 4. 7. 9. & 10. h. t. in c. 1. & 2. Eod. in 6. in l. 9. ff. ad Leg. Rhodiam de jactu.* & passim occurrunt, quas suis locis explanabimus.

S. VII.

Forma consuetudinis desumitur à Legislatoris tacito consensu: siquidem in eo essentialiter differunt lex & consuetudo, quod in illa expressus, in hac tacitus Legislatoris consensus interveniat. *Pirrhing. h. t. n. 15.* & verò extra statum Democraticum præter consensum populi necessariò ad introducendam consuetudinem concurrat Principis, seu Superioris consensus: nam sine hoc nullum jus constitui potest. *Suarez lib. 7. de LL. c. 13.*

*Quæritur autem, qualis consensus ex parte Legislatoris requiratur? est enim hic consensus alius personalis, alius legalis, iudicis, seu realis. Personalis dicitur, qui immediatè & personaliter datur à legislatore scientè consuetudinem, eamque vel expressè, vel tacitè approbante. Legalis, seu generalis, qui per Legem, seu jus datur, & exprimitur à Legislatore generaliter statuente, ut valida sit consuetudo certis conditionibus affecta, prout exprimitur in utroque jure, videlicet, in c. *fn. h. t. l. 32. & seqq. ff. de Legib. l. ult. C. Quæ sit longa consuet.**

R. Cum Suarez *d. c. 13. n. 6.* & communiori DD. ad inducendam consuetudinem consensum personalem, adeoque, & scientiam Legislatoris non requiri, sed sufficere consensum legalem, seu iudicum. Ratio est: quia jura paulò ante allegata plus non exigunt, quam ut consuetudo sit rationalis, & legitime præscripta, neque de personali consensu mentionem faciunt. Deinde Princeps specialis locorum consuetudines ut plurimum ignorare præsumitur. arg. *c. 1. de Constit. in 6. quæ causa foret, ut raro vel nunquam consuetudo induceretur.* Ad hæc, consensus iudicis non videtur minoris efficacis, quam personalis, cum taciti & expressi fermè sit eadem conditio & natura.

§. VIII.

18 *Finis* Consuetudinis est bonum commune, id est, publica cõmunitatis salus, pax, & tranquillitas: ut, enim leges, ita quoque rationabiles consuetudines observari, publicè expedit.

§. IX.

19 *Effectus* consuetudinis est vel generalis, vel specialis. *Generalis* seu omni consuetudini communis effectus idem est, qui legis, ita ut perinde obliget ad scientiam & obedientiam, aut poenam, per *l. 32. §. 1. ff. d. LL.* ubi dicitur: *inveterata consuetudo pro lege non immerito custoditur, & per l. 33. ff. eod.* ubi

habetur: *diuturna consuetudo pro jure & lege in his, quæ non ex scriptis descendunt, observari solet.* Ex quo

Inferitur I. Delegatum cum clausula, ut secundum jus judicet, posse & debere causam terminare secundum laudabilem loci consuetudinem, cum æquè juris species sit, atque jus scriptum Panorm. *in c. cum nobis. n. 6. de Elect. & colligitur ex princ. Inst. de Offic. Judicis, & c. 3. de eo, qui mitt. in possess.*

Inferitur II. Sententiam de facto latam contra consuetudinem non minùs, quam latam contra expressam Legem ipso jure nullam esse, adeò ut lapsu 10 dierum non transeat in rem judicatam, nec ad appellationis auxilium pervenire necesse sit, arg. *l. 19. ff. de Appellat. l. 2. & §. C. Quando prov. non est neces. & teste Gail. 1. Observ. 127. n. 8.* hæc opinio in Camera recepta est.

Inferitur III. Consuetudinem ad instar Legis rectè ad similes casus quandoque extendi posse. *Zafius ad l. 32. ff. de LL. n. 4. & 8.* idque tunc, quando est identitas rationis, & unus casus alterum, quasi involvit, per *l. 1. C. Quæ sit longa consuetudo: ibi* namque dicitur, ut præses provinciæ probatis iis, quæ in oppido frequenter in eodem controversiarum genere servata sunt, causâ cognitâ statuatur. Ubi particulæ *in eodem genere* moralem identitatem denotant, & ejusdem generis actus. Ex præcisa similitudine rationis autem consuetudo extensionem haud recipit: quia est quoddammodò stricti juris, & tantum habet de vi & efficacia, quantum de usu & actu, adeoque ultra id, quod actum est, non porrigitur. *Pirrhing. h. t. n. 51.* amplius & hoc tradit *Mascardus de Probat. vol. 1. concl. 423. n. 13.* quod consuetudo neque de persona ad personam, neque de loco ad locum extendatur.

Effectus specialis. Consuetudinis pro ejusdem diversitate variat. Nam *effectus* præcipuus consuetudinis secundum legem est, quod

legem certam observando confirmet, ac in ulu retineat. *c. 3. dist. 4.* incertam verò & dubiam interpretetur & declaret, quippe optima legum interpret. *c. 8. h. t. l. 37. ff. de Leg.* Unde Socinus *consil. 209.* dicit, quòd sequi debeamus intellectum legis à consuetudine approbatum etiam verba impropriando; & Baldus *in c. 1. de Constit. lib. 6. col. 4.* asserit, quòd omnis dispositio potius recipiat interpretationem à jure consuetudinario, quàm communi. Imò juxta Panorm. *in c. 1. de Judicis.* consuetudo interpretatur etiam jus Divinum, non quidem addendo aliquid, vel minuendo de ipso, ut potest contingere in interpretatione legis humanæ, sed solum indicando mentem Legislatoris, ut patet in multis traditionibus, & generalibus consuetudinibus totius Ecclesiæ circa usum Sacramentorum, quæ sufficienter Christi institutionem declarant. Suarez *lib. 7. de LL. c. 17. n. 6.*

Effectus consuetudinis præter legem est, quòd jus novum constituat, & in materia lege non præcepta obligationem inducat, idem enim operatur consuetudo in casu à lege prætermisso, quod lex in casu scripto *arg. d. l. 32. & 33. ff. de LL.* & cum lex deficit, consuetudo pro lege suscipitur. *c. 5. dist. 1.*

Effectus Consuetudinis contra legem est, quòd legem humanam ex toto, vel ex parte abroget, sive sit Civilis. *d. l. 32. ff. de LL.* sive Canonica. *c. ult. h. t. & ibi DD.* communiter. Ratio est: quia consuetudinis & legis eadem est auctoritas, ergo quemadmodum lex posterior abolet priorem contrariam *l. 26. & 2. seqq. ff. de LL.* ita & consuetudo revocat legem anteriorem; modò talis consuetudo sit rationabilis & præscripta. Quo sensu textus in *s. 2. dist. 11. & l. 2. C. Qua sit longa consuetudo,* aliæque jura in speciem contraria intelligenda sunt: nempe quòd loquantur de consuetudine, aut irrationabili, aut non legitime præscripta. Ex his

Deduces I. Etiam in Sacramentalibus & aliis ad Sacramentorum substantiam non pertinentibus contra jus commune consuetudinem introduci posse, v. g. ut secundæ nuptiæ benedicantur, ut unâ vel trinâ mersione Baptismus conferatur &c. Colligitur *ex c. 80. dist. 4. de Consecrat. c. 1. de Cognat. Spirit. Clem. 3. de Ætat. & qualir. & Ord. præficiend.*

Deduces II. Legem quoque infirmantem, seu irritantem, puta, quæ formam, seu solennitatem substantialem actibus præscribit, vel certas personas ad contrahendum, eligendum &c. inhabiles reddit, per consuetudinem abrogari posse: cum per legem de novo statutam id fieri queat, & in utraque sufficiente causa occurrere possit, quæ hujusmodi abrogationem honestet. Et idem etiam impedimenta jure humano matrimonium dirimentia per generalem consuetudinem in scio S. Pontificis tolli, aut introduci posse, contra communiorum DD. satis probabiliter docet Sanchez *de Matrim. lib. 7. disp. 4.* Nec obstat, quòd Innocentius III. *in c. 5. de Consang. & affinit.* consultus respondeat, ne infra gradus prohibitos matrimonium contrahatur, non obstantem consuetudine, quæ dicenda sit potius corruptela: quia loquitur vel de consuetudine, nec dum perfecta, & aliquorum tantum, qui eam contra Canones introducere præsumebant; vel de consuetudine tunc temporis & in illis circumstantiis irrationabili, quam proinde merito reprobatur, non tamè prohibet, quin ex justa superveniente causâ de novo introducatur, ut patebit ex statim dicendis.

Deduco III. Etiam leges humanas abrogantes, prohibentes, & re- aut improbantem consuetudinem contrariam tam in præteritum, quàm in futurum posse abrogari per consuetudinem supervenientem, quando contingit res ita mutari, ut ex prudenti judicio illud rationabile, & communi bono consentaneum

videatur, quod alias, quando lex statuta est propter alias circumstantias inconveniens apparebat: non enim Legislator talem casum comprehendisse censetur. arg. l. 30. ff. *Mand. dat.* & alioquin lex posterior potest abrogare priorem, etsi in ea reprobetur Panorm. in c. fin. h. r. n. 24. & in c. 2. n. 8. de *Probat.*

Deduco IV. Leges item pœnales mixtas consuetudine tolli posse: idque vel simpliciter, vel secundum quid, scilicet quod ad pœnam tantum relicta obligatione ad culpam, vel quod ad culpam tantum relicto debito ad pœnam: quia pœna & culpa lege positiva separari possunt, & alias communis regula est, idem juris esse de parte ad partem, quod de toto ad totum arg. c. 28. §. *item cum totum de Offic. deleg.* & l. 76. ff. de *R. V.* Excipiuntur singulariter pœnae illæ, quæ suapte naturâ, & quasi intrinsecè propriam culpam præsupponunt, cujusmodi sunt censura Ecclesiastica, quæ non nisi propter inobedientiam, ac contumaciam infliguntur, & ita culpæ inseparabiliter sunt annexæ. Layman *tr.* q. de *LL.* c. 14. n. 12.

Cæterum, ut consuetudo hosce effectus fortiatur, probatam esse oportet: nam licet propriè dictum jus sit, quod alias supponitur. l. 2. ff. de *Juris & facti ignor.* quia tamen facti esse dicitur in c. 1. de *Constit.* in 6. quatenus nim. ex factis dependet, idè ab allegante, cui juxta communem regulam onus probandi incumbit, probanda est. l. 1. v. *probatis his. C.* *Qua sit longa consuet.* nisi fortè jam prius fuerit notoria, vel à jure scripto confirmata: quo casu probatione opus non haberet. Zoëf. ad ff. de *LL.* n. 84. *Primò* autem idoneè probatur consuetudo per duos, vel tres testes omni exceptione majores. arg. l. 12. ff. de *Testib.* *Secundò* per literas publicas, sive acta, instrumenta & alia similia documenta publicè conscripta super iis, quæ in judicio geruntur. arg. c. 11. de *Probat.* l. 15. c. de *Fide instrum.*

Contraria Consuetudinis sed ejusdem ab-
aut derogatio, quæ dupliciter fieri possunt.

I. Per legem posteriorem. c. 1. de *Constit.* in 6. c. 9. h. r. Ratio est: quia lex prior potest abrogari, aut derogari per aliam legem: ergo & consuetudo, quæ pro lege suscipitur, & legem imitatur. Dummodò *primò* lex habeat omnimodam contrarietatem & repugnantiam cum consuetudine: correctio enim Juris, consequenter & consuetudinis legitime præscriptæ, vitanda est, quod ad fieri potest. l. 32. c. de *Appellat.* Dummodò *secundò* Legislator sit conscius consuetudinis: siquidem ut abroget consuetudinem, debet habere voluntatem abrogandi, quam habere nequit, si consuetudinem ignoraverit, cum voluntas non feratur in incognitum. Bonacina de *LL.* disp. 1. q. 1. *puncto ult.* §. 3. n. 38. cum quo ex his

Inferes I. Consuetudinem generalem abrogari per legem contrariam etiam si nullam clausulam derogatoriam expressè contineat. Panorm. in c. fin. n. 24. h. r. Ratio est: quia Princeps censetur nôsse consuetudinem universalem, eaque cognita contrarium disponere, & consuetudinem antecedentem revocare (vel universim, si lex quoque sit generalis, vel in certo saltem loco, si particularis) quemadmodum abrogat legem priorem per posteriorem quamvis de illa mentionem non faciat, d. c. 1. de *Constit.* in 6.

Inferes II. Per legem universalem non abrogari consuetudines speciales locorum, nisi eorum mentio fiat, aut saltem addatur clausula derogatoria cujuscunque consuetudinis contrariæ. Ratio est: quia Princeps censetur ignorare consuetudines speciales. d. c. 1. de *Constit.* in 6. & consequenter non censetur eas velle obrogare. Imo ad abrogandam consuetudinem immemoriam non sufficit clausula generalis derogatoria consuetudinis

particularis, sed debet specificè exprimi: consuetudo enim immemorialis, id est, cujus initium nescitur, habet vim privilegii à Principe concessi. *c. 36. de V. S. cui non derogatur clausulâ generali*; sicut nec præscriptio immemorialis excluditur exclusâ præscriptione generaliter. *arg. l. 3. §. 4. ff. de aqua quodid. & astiva. Mascard. de Probat. conclus. 1352. n. 45. Covar. 3. Variar. Resol. c. 13. n. 5.*

Inferes III. Nec consuetudinem particularem abrogari per legem particularem, & pro loco ejus consuetudinis à Principe universali latam, nisi consuetudinis mentio fiat: quia adhuc censeri potest, Principem talem consuetudinem nescire. Aliud dicendum est, si lex feratur à Principe, seu legislatore particulari: quia talis consuetudinem particularem nō esse præsumitur, adeoque velle eam abolere latâ lege contrariâ. Quapropter per legem Episcopi abrogatur consuetudo ipsius Episcopatus, per statutum oppidi, consuetudo oppidi, & sic de cæteris. *Suarez l. 7. de LL. c. 30. n. 6. 7. & 8.*

II. Consuetudo abrogatur per aliam consuetudinem contrariam: generalis per generalem: particularis per particularem: quia, ut sæpe dictum, consuetudo legis effectum habet.

TITULUS V.

De Postulatione Prælatorum.

SUMMARIA.

1. Postulationis Homonymia. 2. Definitio.
3. Et divisio. 4. Quinam postulare possint.
5. Quot vota postulantium sint necessaria, ut postulatio admittatur.
6. Ad quem spectet admissio postulationis.
7. Quinam debeant & possint postulari.
8. Indultum transeundi ad alium Episcopatum quid operetur.
9. Postulatio quibus verbis fieri debeat.
10. Quomodo petenda admissio postulationis.
11. Postulantibus non liceat Variare.
12. Postulatio solennis admissa habet vim electionis.

Postis principiis Juris Canonici, agendum est de ejusdem Ministris & Executoribus, id est, Prælatibus Ecclesiæ; qui assumuntur postulatione, electione, & translatione.

§. I.

Postulatio duas habet significationes. *Prima est*, quæ denotat querelam vel petitionem factam contra aliquem in judicio: per *l. 1. ff. de Postulando*. *Secunda est*, quæ significat petitionem illorum, qui petunt in Prælaturam personam, quæ propter defectum eligi non potest. In hac significatione hic accipitur, &

§. II.

Definitur postulatio, quod sit petitio gratiæ superiori facta de promovendo aliquem ad Prælaturam, ad quam de jure communi propter defectum, vel impedimentum aliquod eligi, seu promoveri non poterat. *Panorm. ad Rubric. h. t. n. 1. & deducitur ex c. 20. & 23. de Elect.*

Dicitur: *gratia petitio*. Ad distinctionem electionis: hæc enim juxta Gloss. in *c. un. h. t. in 6.* innititur juri, adeo ut legitime facta ex justitia à Superiore confirmari debeat, & electus sine injuria rejici non possit. *c. 3. de Elect.* Postulatio vero innititur gratiæ dispensationis, quam pro postulato postulantes à superiore petunt, & ideo negari potest, nec injuria fiet postulato, si rejiciatur, cum denegare gratiam sit in potestate superioris. *c. 3. & 5. h. t.* Nonnunquam tamen tenetur superior dispensare cum postulato, & si nolit, compelli potest, maxime cum vertitur causa communis. *arg. c. 25. & 28. dist. 50. Panorm. c. 3. h. t. n. 14.*

§. III.

Dividitur postulatio in solennem & simplicem. Solennis dicitur, quæ recta ad superiorem instituitur, ut in impedimento Canonico postulati dispenset, ut si à S. Pontifice postuletur minor 30. annis ad Episcopatum. *Simplex est*, cum nulla dispensatio petitur, nullumque intervenit impedimentum, sed solum requi-